Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tērgulū Inului Nr. 30.
Scrisorī nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurī:
Braşovŭ, piaţa mare, Tērgulū Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărī mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banī.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunī 6 fl., pe trei lunī 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francī, pe şése lunī 20 fr., pe trei lunī 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francī.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorī.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Tērgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unu anu 10 fl., pe şése lunī 5 fl., pe trei lunī 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anu 12 fl., pe 6 lunī 6 fl., pe trei lunī 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banī. Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 164. Braşovŭ, Mercurī, 28 Iulie (9 Augustŭ) 1893.

„Monarchia şi naţionalităţile Ungariei“.

E caracteristicŭ, că foile germane au păstratŭ o atitudine fórte reservată faţă cu conferinţa din Sibiiu a Românilorŭ.

Unele au adusŭ corespondenţe din Ungaria, însĕ mai multŭ în spiritulŭ stăpânitorilorŭ maghiarī. E vorbă aicī de foile din Germania. Câtŭ pentru foile germane din Austria, aceste cu fórte puţină esceptiune au luatŭ pe faţă partea asupritorilorŭ noştri.

S'a manifestatŭ aşadér şi cu acésta ocasiune legătura de interese politice între Germanī şi Maghiarī. S'a vĕḑutŭ câtă silinţă 'şi dau cei dintâi de a cruţa pe hegemonii dela Dunăre.

In asemenī împrejurărī merită atenţiune unŭ articulŭ, ce'lŭ vedemŭ publicatŭ sub titlulŭ de mai susŭ în numĕrulŭ de Sâmbătă alŭ ḑiarului din München, „*Allgemeine Zeitung*“.

Acestŭ articulŭ datatŭ din Ungaria de sudŭ, 1 Augustŭ, desfăşură cu multă francheţă nisce vederī asupra situaţiunei politice dela noi, carī diferŭ multŭ de vederile altorŭ foi germane.

Autorulŭ începe cu afirmarea, că conferinţa Românilorŭ trebue sĕ împle de îngrijire pe adevĕraţii amicī ai monarchiei austro-ungare.

„E fórte îngrijitorŭ“ — ḑice — „cândŭ unŭ poporŭ de peste 3 milióne îşī arată nemulţumirea sa cu starea lucrurilorŭ într'unŭ modŭ atâtŭ de neîndoiosŭ. Şi mai îngrijitorŭ apare însĕ lucrulŭ, cândŭ nu numai Românii, ci şi Slovacii dela nordŭ, Sêrbii dela sudŭ şi chiar şi Croaţii, carī se bucură de órecare autonomiă, suntŭ nemulţumiţī cu regimulŭ de faţă din Ungaria, ca şi Românii. Acésta va sĕ ḑică nicī mai multŭ, nicī mai puţinŭ, decâtŭ că majoritatea poporaţiunii Ungariei este nemulţumită. In privinţa acésta conferenţa Românilorŭ e unŭ simptomŭ îngrijitorŭ pentru posiţiunea Ungariei faţă cu monarchia habsburgică“.

Arată, că dualismulŭ inauguratŭ la 1867 a fostŭ şi este privitŭ şi adī ca unŭ elementŭ de *putere pentru* monarchiă. Contele Beust de ar fi cunoscutŭ raporturile Ungariei ar fi creatŭ alte base pentru dualismŭ în interesulŭ monarchiei. A fostŭ o greşélă a crede, că împăcarea cu unŭ singurŭ poporŭ în Ungaria, fiă şi aşa de puternicŭ, ca celŭ Maghiarŭ, înséminá şi împăcarea cu cele-l'alte popóre ale Ungariei. Acéstă mare greşélă a anului 1867, cu tóte urmările sale îngrijitóre pentru monarchiă, deşi Ungurii se silescŭ a o ascunde, iese cu atâtŭ mai multŭ la ivélă.

Este în interesulŭ Germaniei, ca monarchia austro-ungară, aliata ei, sĕ fiă tare şi puternică. Nu e vorbă numai de puterea militară, ci şi de puterea *interióră* a ei; căcī décă în momentulŭ periculului s'arŭ púté face o spărtură în Ungaria, inimicii monarchiei şi ai triplei alianţe arŭ avé unŭ jocŭ uşorŭ.

Gazeta germană din München după acéstă introducere, desfăşură formula ei politică, pe care 'şi întemeiéză tóte deducţiunile, în modulŭ următorŭ:

„Posiţiunea României faţă cu tripla alianţă este de cea mai mare însemnătate. Tripla alianţă are unŭ interesŭ puternicŭ de-a înstrĕina România de Rusia. România este o etapă a Rusiei pentru Balcanī, dér este tot-odată şi unŭ punctŭ de raḑimŭ puternicŭ pentru unŭ atacŭ eventualŭ asupra Austro-Ungariei. Ce absurdŭ este dér, că monarchia austro-ungară prin politica greşită interióră a Ungariei respinge totŭ mai multŭ România şi o împinge în braţele Rusiei, în locŭ de a o câştiga pentru tripla alianţă! In adevĕrŭ, abia îşī póte face omulŭ închipuire despre marea iritaţiune, ce a cuprinsŭ tóte păturile poporaţiunei în România în urma tractării, ce o întâmpină Românii din Transilvania şi Bănatŭ de către guvernulŭ unguresců, care n'are curagiulŭ de a se opune şovinismului fără marginī alŭ Maghiarilorŭ faţă de cele-l'alte naţionalităţī.

Critică apoi atitudinea guvernului unguresců, arătândŭ, că a fostŭ o greşélă, că n'a lăsatŭ sĕ ajungă Memorandulŭ Românilorŭ în mânile monarchului, ci l'a retrimisŭ în modulŭ celŭ mai bruscŭ petenţilorŭ, ba i-a trasŭ pe aceştia chiar în judecată. Blaméză atitudinea guvernului faţă cu conferenţa, pe care mai întâiu a oprit'o, ér după aceea a conces'o sub nisce condiţiunī restrictive; arată cum s'a grăbitŭ guvernulŭ după conferenţă a opri serbarea Slovacilorŭ, vrêndŭ a se reabilita astfelŭ faţă cu şoviniştii, carī însĕ nu-i vorŭ ierta nicī-odată ḑilele dela Sibiiu şi-i vorŭ adresa interpelaţiunī în dietă.

Constată mai departe, că în conferenţa din Sibiiu s'au adusŭ plângerī asupra asupririi naţionalităţilorŭ, carī suntŭ fórte neplăcute Maghiarilorŭ, pentru-că nu potŭ fi combătute. Totodată s'a enunciatŭ acolo solidaritatea naţionalităţilorŭ Ungariei. Au fostŭ câţī-va fruntaşī la conferenţă, Germanii şi Sêrbii însĕ au lipsitŭ şi asta are causele sale deosebite. Saşii Transilvaniei nu prea suntŭ prietenii Românilorŭ; ei suntŭ naţia circumspectă şi credŭ, că cu unŭ pactŭ separatŭ potŭ dobêndi multe avantage dela Maghiarī. Cu tóte acestea, Saşii nu s'au arătatŭ nesimpaticī faţă cu conferenţa română. Germanii Ungariei vĕdŭ pericululŭ, ce le ameninţă naţionalitatea şi nu se învoiescŭ nicīdecum cu esterminarea limbei germane, dér ei nu potŭ sĕ ajungă de a avé o inteligenţă germană. Indată ce fiulŭ de ţĕranŭ germanŭ vine la oraşŭ, elŭ vrea sĕ fiă Maghiarŭ. Ce privesce în fine pe Sêrbī, aceştia au jucatŭ odinióră unŭ rolŭ între naţionalităţile Ungariei şi în dietă. Persecuţiunile unguresci nu i-ar fi intimidatŭ, dér ura între radicalī şi liberalī, care s'a străplântatŭ din Sêrbia şi în Ungaria de sudŭ, face cu neputinţă, ca Sêrbii din Ungaria de sudŭ sĕ se pótă înţelege în privinţa unei procederī comune. Cu tóte acestea atâtŭ pressa lorŭ radicală, câtŭ şi cea liberală a salutatŭ cu bucuriă şi cu însufleţire conferenţa română.

In asemenī împrejurărī, ḑice „Allg. Ztg“ din München, e de înţelesŭ, că guvernulŭ unguresců caută sĕ micşoreze însemnătatea conferenţei române în totŭ chipulŭ şi s'o presente ca opera unorŭ capete înferbêntate. Dér e neîndoiosŭ, că îndĕrĕtulŭ concluselorŭ acestei conferenţe stă întregulŭ poporŭ românŭ, ba tóte naţionalităţile Ungariei. Adunarea Sibiiană n'a condus'o numaiDr. Raţiu şi soţī, dér au luatŭ parte la ea şi Dr. Alesandru Mocsonyi, care a fostŭ mulţī anī deputatŭ în dietă, unde a sciutŭ sĕ-'şī câştige stima Maghiarilorŭ, până în cele din urmă şi-a depusŭ mandatulŭ, pentru-că n'a mai pututŭ crede într'o înţelegere cu Maghiarii, apoi Vincenţiu Babeşŭ, care peste 20 anī a fostŭ deputatŭ şi a statŭ în fruntea mişcării naţionale române în Ungaria. Dér adunarea din Sibiiu a câştigatŭ importanţă cu deosebire şi prin aceea, că a venitŭ la ea unŭ mare contingentŭ alŭ inteligenţei din Regatulŭ României.

Vorbesce mai departe despre aţîţările foilor maghiare, carī au datŭ nascere esceselor sĕlbatece dela Turda.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Unŭ visŭ scurtŭ.

— Novelă —

Amicului meu P. G.

A muritŭ bietulŭ Lazărŭ Danŭ, dér par'că-lŭ vĕdŭ acuma, lungitŭ pe patŭ, luptându-se cu mórtea. Viéţa lui a fostŭ unŭ visŭ scurtŭ, dér amarŭ şi plinŭ de sbuciumărī.

* * *

Eram în clasa a V. gimnasială, când am cunoscutŭ mai întâiu pe Lazărŭ Danŭ. Elŭ mĕ introduse în familia sa, care mĕ tracta tot-déuna cu o bunĕtate părintéscă şi mĕ smulse din viéţa primitivă, pe care o duceamŭ până atuncī în luptă continuă cu sĕrăcia. In acelŭ anŭ noi devenirămŭ amicii cei mai bunī şi mai intimī. Séra ne retrăgeamŭ în simpatica lui odăiţă şi acolo petreceamŭ până târḑiu nóptea învĕţândŭ şi cetindŭ. Cu câte visurī şi plăcerī nu erau împreunate acele sĕrī lungī de érnă! Ore întregī petreceamŭ adese înaintea sobei sale cetindŭ şi rĕscetindŭ poesii. Câte esplicărī şi câte meditàţiī în urma lorŭ, după carī era sciutŭ, că urméză câte o doină poporală, ce o cântamŭ dintr'unŭ fluieraşŭ de piciorŭ de vulturŭ, pe care-lŭ căpătasem dela unŭ ciobanŭ dela noi. Ce plăcutŭ ne rĕsunau în urechī minunatele doine ale oiţei, ale baciului murindŭ şi multe altele, pe carī le ḑiceamŭ cu o desteritate şi mlădiere, cum numai copilulŭ crescutŭ între ciobanī le póte sci. Adese-orī când gătam, ochii noştri erau umeḑī de duioşiă. ....Idealurī peste idealurī croiamŭ noi pe atuncī. Viéţa de studentŭ la universitate, cu o activitate colosală literară... Traiulŭ retrasŭ de profesorŭ şi câte şi mai câte. Petreceam o viéţă de visurī!

* * *

Intr'o séră rĕcorósă de iérnă steteam ca de obiceiu lângă focŭ. Cetisem multŭ din Eminescu şi Bolintineanu şi meditândŭ ne priviamŭ unulŭ pe altulŭ. De-odată amiculŭ meu rupse tăcerea: „Aróne“, îmī ḑise elŭ, „îţī place Eminescu?“

Dreptŭ rĕspunsŭ privii la elŭ miratŭ.

— „Ei bine,“ reluà elŭ seriosŭ şirulŭ vorbelorŭ. „Sciu pré bine, că îţī place. Dér afirmī tu pesimismulŭ lui, adecă nu, voiam sĕ ḑicŭ, consimţī tu cu viéţa lui pesimistică? Aflī tu viéţa aşa negurósă şi plină de pĕcătoşiă? Cugetă bine, ce-mī rĕspunḑī; e vorba de viéţă! Oare n'avemŭ noi numai *o viéţă* şi şi aceea pré scurtă? Mĕ cutremurŭ când cugetŭ, că voiu trece şi eu prin ea şi m'oiu pierde ca şi alţii fără urmă.... Trebue sĕ trăimŭ, sĕ trăimŭ bine şi cum ne place... Ce ne pasă ce-o ḑice apoi lumea?... Vorba e sĕ nu pierḑī înzadarŭ nicī o minută şi sĕ-ţī facī tóte pe placŭ, căcī atuncī vei fi fericitŭ. Eu aşa cugetŭ: şi aşa voiu face!“

O tăcere lungă urmà. Elŭ cu têmplele strînse în pumnī stetea aprópe nemişcatŭ, ér eu îlŭ priviam lungŭ şi aprópe fără suflare.

— „Câtŭ avemŭ astăḑī?“ mĕ întrebà elŭ de-odată.

— „*13 Februarie*“, i-am rĕspunsŭ.

— „Ḑi mare pentru mine. Dér 13 e numĕrŭ nenorocosŭ“ adăogà elŭ, spunêndŭ ultimele cuvinte încetŭ, par'că mai multŭ pentru sine.

Tăcerea urmà din nou sinistră şi neplăcută. Când ne despărţirămŭ, ochii lui erau umeḑī şi elŭ îmī şoptì cu voce duiósă: „Aróne, eu voiu muri nebunŭ!“

* * *

Din acea ḑi se schimbase cu totulŭ. La şcólă nu mai era celŭ dintâiu, ca de regulă, şi abia trecea dintr'unŭ semestru într'altulŭ ca cânele prin apă. Numai din limba română rĕmase celŭ mai bunŭ din clasă. Nu-i mai plăcea sĕ înveţe studiile, carī nu credea, că-i suntŭ de folosŭ şi petrecea până nóptea târḑiu cetindŭ şi scriindŭ.

Când mergeamŭ la elŭ, nicī vorbă nu mai era de învĕţatŭ, ci ceteamŭ şi cântamŭ. Doina bradului, dér mai alesŭ a baciului, care murindŭ îşī părăsia pe vecī miórele, îlŭ fermecau fórte multŭ. Adese-orī trebuia sĕ i o repetezŭ de câte trei orī. Când vedea, că nu mai potŭ, elŭ îmī şoptea: „Ajunge, Aróne, dér mâne mi-o cânţī éră, nu-i aşa?“

Odată l'am întrebatŭ, ce scrie elŭ aşa multŭ? 'Mī rĕspunse, că poesii! Mi-le cetì. Motivele erau farmeculŭ doinei şi alŭ vieţei. Avea versurī puţine, dér orī ce cuvêntŭ era la loculŭ lui, şi ideile cele mai măreţe erau esprimate în câte-va cuvinte.

* * *

Se apropià bacalaureatulŭ. Lazărŭ şi eu ne retraserămŭ la unŭ satŭ unde bĕtrânulŭ Luca Danŭ avea o proprietate. Aicī voiamŭ noi sĕ ne preparămŭ în linişte. Aşeḑată în apropierea unorŭ munţī gigan-